

مراسم سوگواری دهه محرم در دارالسلام

پدیدآورده (ها) : عرب احمدی، امیربهرام
علوم اجتماعی :: چشم انداز ارتباطات فرهنگی :: اسفند 1384 - شماره 21
از 84 تا 85
آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/378637>

دانلود شده توسط : رسول جعفریان
تاریخ دانلود : 24/02/1396

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

مراسم سوگواری دهه محرم در دارالسلام

برگزاری مراسم عزاداری ماه محرم به ویژه از روز اول تا پایان روز عاشورا از اهمیت بسیار زیادی برای شیعیان خوجه اثنی عشری شرق آفریقا برخوردار است و در واقع یکی از مهم‌ترین مناسبت‌های مذهبی آن‌ها به شمار می‌رود. در طول این مدت فضایی کاملاً مذهبی بر مناطق اقامت این شیعیان حکمفرما می‌گردد و آنان سعی می‌کنند هر چه بیش‌تر توجه خود و فرزندان‌شان را معطوف این واقعه بسیار مهم نموده و به بهترین نحو به سوگواری و ماتم در غم شهادت امام سوم شیعیان (ع) نشینند. در مدت زمان برگزاری مراسم سوگواری دهه محرم برنامه‌های عادی مساجد شیعیان شهرهای مختلف کنیا، تانزانیا و اوگاندا تعطیل شده و برنامه‌های ویژه‌ای متشکل از سخنرانی و عزاداری در مساجد و امام‌باره‌های (حسینیّه) شیعیان خوجه اثنی عشری برگزار می‌شود. یکی از جالب‌ترین مراسم عزاداری دهه محرم در بین شیعیان خوجه اثنی عشری ساکن شرق آفریقا برپایی مراسم سوگواری در مسجد مرکزی شیعیان در دارالسلام است که با نظم و ترتیب خاصی برگزار می‌شود.

در این مقاله سعی شده است به گونه‌ای تفصیلی نحوه عزاداری شیعیان خوجه اثنی عشری در دارالسلام مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

برگزاری مراسم عزاداری مسجد شیعیان دارالسلام از یک ماه قبل به کلیه شیعیان خوجه اثنی عشری اطلاع داده می‌شود و در حدود یک هفته پیش از پایان ماه ذیحجه الحرام کلیه شیعیان خود را آماده شرکت در این مراسم می‌نمایند. پرچم‌ها

امام حسین (ع) دور تا دور مجلس گردانده شده و عزاداران در حالی که به سینه زنی مشغولند بر این شبیه بوسه می زنند. گردانیدن این شبیه برای شیعیان خوجه اهمیت بسیار زیادی دارد و برخی از آنان در این هنگام نذر می کنند که اگر خداوند فرزند پسری به آن ها عنایت فرماید وی را از کسانی قرار دهند که در روز عاشورا این شبیه را حمل می کنند.

در آخرین بخش عزاداری و در حالی که عزاداران سخت به هیجان آمده و سر و صورت آنان غرق در عرق شده است زیارت تعزیه خوانده می شود و مراسم عزاداری روز عاشورا با شکوه خاصی پایان می پذیرد. در این زمان طبق معمول همه روزه دهه محرم عزاداران غذای مخصوصی را که اصطلاحاً "نیاز" نامیده می شود صرف کرده و پس از آن برخی به منازل خود و برخی دیگر نیز رهسپار قبرستان شیعیان می شوند. این غذا و تهیه و طبخ آن نیز برای شیعیان خوجه از اهمیت زیادی برخوردار است و هر یک از خانواده های خوجه های اثنی عشری هزینه یک روز از آن را با وجود هزینه سنگینی که در بر دارد بر عهده گرفته و آن را افتخاری بزرگ برای خود می دانند. مراسم عزاداری پس از برگزاری نماز مغرب و عشا با شام غریبان ادامه یافته و پس از آن که سخنران به زبان اردو به ذکر مصیبت می پردازد شبیه حضرت علی اصغر (ع) دور گردانده شده و سپس نوحه خوانی پی گرفته می شود. در شام غریبان دختر بچه های شش ساله شمع در دست گرفته و در میان جمعیت می چرخند و در این میان تبرک نیاز که میوه همراه با برخی شیرینی های مخصوص هندی است در بین عزاداران توزیع می شود. مراسم عزاداری ماه محرم در شهرهای مومباسا و نایروبی نیز مشابه دارالسلام است با این تفاوت که در مومباسا راه پیمایی عزاداری در شب عاشورا حدود دو ساعت طول می کشد.

مراسم عزاداری شیعیان خوجه اثنی عشری در شهرهای مختلف شرق آفریقا در طول مدت برگزاری آن توجه سایر مسلمانان را نیز جلب کرده و در طی این دهه اکثر آنان به نظاره عزاداری و راه پیمایی توأم با نوحه خوانی و سینه زنی شیعیان خوجه می پردازند. لذا می توان گفت عزاداری ماه محرم خود نوعی تبلیغ مذهب اهل البیت (ع) در بین مسلمانان اهل سنت نیز به شمار می رود. عزاداری ماه محرم شیعیان خوجه اثنی عشری حتی مورد توجه و احترام سایر ادیان نیز می باشد و علاوه بر زنان هندو دارالسلام که به شبیه حضرت امام حسین (ع) تبرک می جویند مسیحیان ساکن بخش قدیمی شهر مومباسا کنیا نیز (که معمولاً مراسم عاشورا در این قسمت انجام می گیرد) معتقدند ضمن رعایت احترام این عزاداران نباید مانع اعمال مذهبی آنها شد. آنان تأکید دارند یقیناً این افراد که با خلوص کامل و از ته قلب به گریه و زاری پرداخته و خداوند خود را مدد می جویند مورد عنایت پروردگار متعال بوده و عبادت آن ها مقبول درگاه خدا قرار می گیرد.

تهیه کننده: امیر بهرام عرب احمدی

از زنان هندو با آداب و رسوم خاص خود به حاملان تابوت نزدیک شده و یک نارگیل (به زبان محلی مداف) به دست هر یک از افرادی که شبیه را حمل می کنند می دهند. سپس آن را پس گرفته، شکسته نیمی از آن را خود برداشته و نیم دیگر را در داخل شبیه قرار می دهند. گاهی اوقات نیز شیعیان خوجه برای کمک به زنان هندو خود نارگیل هایی از پیش شکسته شده را در داخل شبیه قرار داده و پس از درخواست زنان هندو در اختیار آنان می گذارند. هندوان بدین گونه برای برآورده شدن حاجات خود نذر می کنند و آن گونه که شایع است اکثراً حاجات خود را برآورده شده می یابند.

پس از این که جمعیت به مجاورت مسجد شیعیان رسیده متنی که به زبان اردو یا انگلیسی است قرائت شده. سپس گروهی از خوجه ها که قصد زنجیر زنی دارند در مقابل درهای مسجد بزرگ شیعیان دارالسلام حلقه ای بزرگ تشکیل داده و پس از بیرون آوردن پیراهن های مشکی خود با زنجیرهایی که دارای تیغه هایی کاملاً تیز و برنده است بشدت بر پشت و سینه خود می کوبند. این زنجیر زنی حدود ۱۵ تا ۲۰ دقیقه به طور انجамیده و طی این مدت زمین، دیوارها و حتی لباس های افرادی که از فاصله نزدیک نظاره گر اعمال آن ها هستند آغشته به خون می شود. برخی از آنان نیز با چاقویی (قمه مانند) آهسته بر سر خود می زنند تا خون روان گردد. (البته نوحه قمره زنی به شدت زنجیر زنی نیست). پس از اتمام زنجیر زنی و سستشوی زمین و محوطه اطراف، زنجیر زنان بدن خود را سستشو داده و با متفرق شدن جمعیت مراسم پایان می یابد.

روز عاشورا روز ویژه عزاداری و زیارت است؛ مراسم این روز از ساعت ۹ صبح آغاز و یک سره بدون وقفه تا ساعت ۳ بعد از ظهر ادامه می یابد. زیارت، اعمال و عزاداری روز عاشورا از صبح با انجام اعمال زیر شروع می شود:

۴ - رکعت نماز

- زیارت معروف عاشورا (همراه با صد مرتبه لعن و صد سلام مخصوص)

- دعای علقمه

- روضه عاشورا

این ادعیه و زیارت تا ساعت ۱۲ ظهر به طول می انجامد. پس از اتمام روضه عاشورا، عزاداران در حالی که کلمه استرجاع را بلند تکرار می کنند هفت مرتبه طول و عرض مسجد را به عنوان سمبلی از تردد حضرت امام حسین (ع) برای انتقال جنازه علی اصغر (ع) به چادرها انجام می دهند و مدعی اند این سنت سالیان دراز پیش توسط خانواده شوشتری در زنگبار بدانان آموخته شده است. پس از آن نماز ظهر و عصر به جای آمده و بلافاصله نوحه خوانی به زبان های عصر به جای آمده و بلافاصله نوحه خوانی به زبان های اردو، عربی و فارسی همراه با گریه و زاری عزاداران آغاز می شود که بیش از یک ساعت به طول می انجامد. در پی آن سخنران به زبان اردو به ذکر مصیبت می پردازند که حدوداً ۲۰ دقیقه به طول می انجامد. سپس شبیه

و نوارهای مشکی عزاداری نیز توسط پیشاهنگان جوان شیعه بر سرتاسر محوطه داخلی و بیرونی مسجد نصب می گردد.

نوحه عزاداری در دارالسلام مهم ترین مرکز تجمع شیعیان خوجه در تانزانیا، بدین گونه است که از اولین شب دهه محرم، هر شب پس از اجرای نماز جماعت مغرب و عشاء سخنران (که عمدتاً از روحانیون شیعه خوجه تحصیل کرده در حوزه های علمیه ایران بوده و معمولاً از خارج تانزانیا دعوت می شوند) حدود ۴۵ تا ۶۰ دقیقه در ذکر مناقب و فضائل اهل بیت و چگونگی وقوع قیام سید الشهداء (ع) به زبان اردو سخنرانی می کند. پس از آن نیز نوحه خوانی و سینه زنی (به سبک شیعیان ساکن هند و پاکستان) انجام می شود.

عزاداری از شب اول ماه محرم با ۵ دقیقه نوحه خوانی به زبان اردو یا گجراتی آغاز و مدت آن هر شب چند دقیقه افزایش می یابد به طوری که در شب نهم به حدود نیم ساعت می رسد. از شب پنجم، سینه زنی (که شیعیان خوجه آن را صف می نامند) نیز همراه با نوحه سرایی صورت می گیرد. کیفیت سینه زنی شیعیان خوجه تا حدودی شبیه ایرانیان است ولی نوحه نواختن دست ها بر سینه و حرکات دست و بدن آنان با ایرانیان تفاوت دارد. از شب ششم همزمان با نوحه خوانی علم ها و تابوت های خاصی که هر کدام سمبل یکی از وقایع کربلا است و "شبیه" و "لاش" خوانده می شود دور تا دور مجلس به گردش در آمده و شیعیان با دست کشیدن به این علم ها و تابوت ها و سپس بر روی خود تبرک می جویند. گردانیدن این تابوت ها در طول شب های عزاداری ماه محرم به ترتیب ذیل زمان بندی شده است:

شب ششم: شبیه - لاش عون محمد

شب هفتم: شبیه - لاش شاه قاسم

شب هشتم: شبیه - لاش علم حضرت عباس

شب نهم: شبیه - لاش حضرت علی اکبر (ع)

شب دهم: شبیه - لاش حضرت علی اصغر (ع)

روز دهم: شبیه - لاش حضرت امام حسین (ع)

برنامه عزاداری در شب دهم (شب عاشورا) به اوج می رسد. در این شب که برنامه های آن با شب های دیگر متفاوت است شیعیان خوجه پس از برگزاری نماز مغرب و عشاء به محلی که از قبل تعیین شده و در نزدیکی مسجد واقع است تجمع می کنند. آنان سپس با نظم و ترتیب خاص در حالی که علم ها و کتل های مخصوصی را حمل می کنند در دسته های کوچک تحت یک سازماندهی به عزاداری پرداخته و به آرامی رهسپار مسجد شیعیان می شوند، مراسم سپس با قرائت آیاتی از کلام... مجید آغاز شده و با نوحه خوانی به زبان های عربی، فارسی و اردو ادامه می یابد. آن گاه عزاداران در حالی که مسیر حرکت آن ها با نورافکن های قوی کاملاً روشن شده و صدای نوحه خوانان از طریق بلندگوهای قوی پخش می شود، به راه افتاده و با بلند کردن تابوت سمبل پیکر مطهر حضرت امام حسین (ع) (نخل) آن را از خیابان نزدیک مسجد شیعیان عبور می دهند. در این زمان گروهی